

CÜMLE TÜRLERİ-2

1. Tek Yüklemlı (Basit) Cümle - 1 cümle	2. Fiilimsi Bulunan (Birleşik) Cümle - 1 cümle
3. Birden Çok Yüklemlı (Sıralı) Cümle - 2 cümle	4. Bağlacı Olan (Bağlı) Cümle - 2 cümle

1. Tek Yüklemlı (Basit) Cümle

Tek bir yüklemlı olan ve içinde fiilimsi bulunmayan cümlelere tek yüklemlı cümle denir.

- Annem için kısa bir şiir yazdım.
- Yarın ablamla lunaparka gideceğiz.
- Babam her akşam bize masal anlatır.

2. Fiilimsi Bulunan (Birleşik) Cümle

Tek bir yüklemlı olan ve içinde fiilimsi bulunan cümlelere fiilimsi bulunan cümle denir. Birleşik cümlelerde kaç tane fiilimsi varsa o kadar yan cümle vardır.

! DİKKAT

Kar başlayınca çocuklar çok sevindi.

a)

Kar yağarsa yolda kalabiliriz.

b)

Kar başlayınca okullar tatil olur, dedi.

c)

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin basit yapılı mı birleşik yapılı mı olduğunu bulalım

- Düşünmeden konuşmak, nişan almadan ateş etmeye benzer.
- Eldeki bir kuş, daldaki iki kuştan daha değerlidir.
- Davulun sesi uzaktan hoş gelir, diyordu kendi kendine.
- Bugün sana para gönderecekse yanından ayrılmayayım.

3. Birden Çok Yüklemlı (Sıralı) Cümle

Birden fazla yüklemli virgül veya noktalı virgülle bağlanmasıyla oluşan cümlelere birden çok yüklemlı cümle denir.

- Servise bindi, kitap okumaya başladı.
- Okuma yok, yazma yok, bilmeyiz eski yeni.
- Kel ölür, sırma saçlı olur; kör ölür, badem gözlü olur.

! DİKKAT

Sıralı cümlelerde öge ortaklığı varsa bağımlı sıralı, öge ortaklığı yoksa bağımsız sıralı cümledir.

- Yaşlı adam sobayı yaktı, sobanın üstünde çay demledi.
- Serkan havuza girdi, Hasan havuzdan çıktı.

4.Bağlacı Olan (Bağlı) Cümle

Aralarında anlam ilgisi bulunan basit veya birleşik cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlanmasıyla oluşan cümlelere bağlacı olan cümle denir.

- ♣ Odanı topla ve mutfağa gel.
- ♣ Dışarıda kar yağıyor ama hava soğuk değil.
- ♣ Bu sandal küçük ancak işimize yarar.

! DİKKAT

Cümlede bağlacın bulunması o cümlenin bağlacı olan cümle olduğu anlamına gelmez.

- ♣ Manavdan çilek ve erik aldım.
- ♣ Birazdan annem gelecek, annemle mantı veya içli köfte yapacağız.

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin yapılarını inceleyelim.

- ♣ Bahçeyi süpürmek yarım saatimi aldı.
- ♣ “Okulun eskimiş sıraları yenilendi.
- ♣ Bahçeye inelim, servis gelmek üzeredir.
- ♣ “Küçük kardeşim bütün gece ne kendi uyudu ne de bizi uyuttu.
- ♣ “İnsanlar sizden eleştiri isterler ama duymak istedikleri övgüdür.
- ♣ Marifet, konuşmaktan çok susmakta bulunur.

ÖRNEK

Birden çok yüklemli cümlelerde en az iki yüklem vardır. Bu cümleler virgül veya noktalı virgülle sıralanır. Bu tür cümlelere “sıralı cümle” de denir.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi bu açıklamaya örnek olabilir?

- A) Hayvanat bahçesindeki penguenlerin, maymunların ve kanguruların fotoğrafını çektim.
- B) Kardan adam yaptık ama ona atkı, bere takmadık.
- C) Her hafta bir kitap okuyor, okuduğu kitapları bana hediye ediyor.
- D) Melek, proje ödevini İrem ile yapmaya karar verdi.

ÖRNEK

Aşağıdaki atasözlerinden hangisinin yapısı diğerlerinden farklıdır?

- (A) Elden gelen öğün olmaz, o da vaktinde bulunmaz.
- (B) Ödünç güle güle gider, ağlaya ağlaya gelir.
- (C) Sütten ağız yanan, yoğurdu üfleyerek yer.
- (D) Alçak yerde yatma, sel alır; yüksek yerde yatma, yel alır.

ÖRNEK

(I) Fırkateyn kuşlarının siyah tüyleri, kıvrık gagaları, çok uzun kanatları, çatal kuyrukları ve küçük ayakları vardır. (II) Bu deniz kuşları tropik ve yarı tropik kıyılarda ve adalarda sürü hâlinde yaşar. (III) Dişi fırkateyn kuşlarının erkeklerden farklı olarak göğüs tüyleri beyazdır, ayrıca dişiler erkeklerden daha büyüktür. (IV) Erkek fırkateyn kuşları, boğazındaki kırmızı keseyi yaklaşık bir futbol topu kadar şişirerek dişi kuşların dikkatini çekmeye çalışır.

Bu metnin numaralanmış cümleleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I, tek yüklemlî cümledir.
- B) II, bağlacı olan cümledir.
- C) III, birden çok yüklemlî cümledir.
- D) IV, fiilimsi bulunan cümledir.

ÖRNEK

Günümüzden binlerce yıl önce Friglerin yaşadığı Gordion Antik Kenti, Ankara'nın Polatlı ilçesinde yer alır. Bu kent, o dönemlerde Frigya'nın başkentiymiş. Antik kentte bugüne kadar çok sayıda kazı çalışması yapıldı. Bu çalışmayla antik kentte bulunan bir mezarın Kral Midas'a ait olduğu düşünülüyor. Gordion'da yapılan kazılarda çıkarılan eserler Gordion Müzesinde, İstanbul Arkeoloji Müzesinde ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinde sergileniyor.

Aşağıdakilerden hangisi bu metindeki altı çizili cümlelerin bir özelliği değildir?

- A) İsim cümlesi
- B) Olumlu cümle
- C) İçinde fiilimsi bulunan cümle
- D) Kurallı cümle